

Dr. Clark Carlton, profesor de filozofie la Universitatea din Tennessee, autorul volumelor catehetice "Adevarul Ortodoxiei fata de catolicism", "Calea de la Protestantism la Ortodoxie", "Credinta. Sa intelegem crestinismul ortodox", traduse in limba romana la editura Ecclesiast, a avut amabilitatea sa dialogheze cu karamazov.ro despre amenintarile la adresa ortodoxiei, falimentul filozofiei moderne si multe alte subiecte incitante in interviul pe care il prezentam mai jos.

[Varianta in limba engleza](#)

Ce este „calea regala”?

„Calea regala” este adesea descrisa ca si calea moderatiei, evitand atat laxitatea cat si

Scris de Ninel Ganea
Joi, 18 Iulie 2013 09:18

zelotismul. As descrie totusi „calea regala” ca pe calea supunerii smerite in fata traditiei si a parintelui nostru spiritual.

Este desigur un semn de profunda aroganta si amagire spirituala sa ne punem judecata deasupra Sfintilor Parinti; sa credem ca suntem competenti sa „updatam” Ortodoxia pentru lumea moderna. In acelasi timp, unii respecta traditiile si ordinea liturgica intr-o maniera legalista, moralizatoare si autosuficienta. Nu putem urma cu adevarat traditia spirituala decat daca pasim intr-insa cu duhul adevaratei smerenii. Este un dar – perla nepretuita – pe care il primim (care ne este transmis literalmente prin traditie) de la cei ce au venit inaintea noastra. Nu este nimic in Ortodoxie care sa fie creatia noastra proprie, asa ca nu avem nici un motiv de mandrie sau aroganta.

Acesta este sensul in care trebuie inteleasa pilda vamesului si a fariseului. Fariseul a facut totul asa cum trebuia, dar nu l-a facut cu duhul care trebuia. Vamesul era un mare pacatos, si cu toate astea s-a salvat prin smerenie. Asa cum ne invata Domnul, ar trebui sa facem faptele fariseului, dar sa avem atitudinea smerita a vamesului.

Ce ne-ati putea spune despre Seraphim Rose si contributia sa? Credeti ca unele dintre lucrarile sale sunt cenzurate? (<http://remnantrocor.blogspot.ro/search/label/Fr.%20Seraphim%20Censored>)

Este prima data cand aud ca lucrarile Parintelui Seraphim sa fie cenzurate. Ar trebui sa studiez mai amanuntit subiectul inainte de a putea comenta asupra lui, dar as face mentiunea ca site-ul pe care il oferiti ca referinta apartine unui grup schismatic, asa ca m-as feri de orice afirmatie a lor inainte de a o verifica eu insumi.

Care este cea mai mare erezie care ameninta lumea ortodoxa in zilele noastre? Unii dintre asa-zisii „fundamentalisti” o considera a fi ecumenismul. Sunteti de acord cu

acest punct de vedere?

Ecumenismul este adesea pomenit ca o „pan-erezie”, dar sunt sceptic in privinta acestui termen. Singurii oameni din lumea ortodoxa care iau ecumenismul in serios sunt academicienii si cativa ierarhi, in special cei preocupati de a primi atentie dn partea autoritatilor lumesti sau din partea Romei. Pentru majoritatea ortodocsilor ecumenismul este mai mult stanjenitor decat orice altceva. E ca si cum ai avea un unchi care bea si spune lucruri nepotrivite in public. In cele din urma WCC si NCC (in USA) vor merge prea departe si pana si ortodoxismul pro-ecumenic va trebui sa admita esecul acestui program. (Bineinteles ca a esuat acum cateva decade, dar ei sunt prea orbi sa vada asta..inca.)

Ecumenismul nu este decat simptomul unei problematice mult mai adanci si anume esecul Ortodoxiei de a intelege si de a se implica in lumea moderna si post-moderna. Ecumenismul este imbratisat de catre cei care doresc cu ardoare sa-si gaseasca locul in lumea moderna, sa fie recunoscuti, sa fie chemati sa se roage la evenimente publice, sa aiba ocazia de-a se poza cu puterile acestei lumi.

Opusul ecumenismului este o izolare fanatica nu numai fata de „lume”, ci si fata de restul Ortodoxiei. Asa cum fundamentalismul american (folosesc termenul in sensul sau tehnic, istoric) era o reactie modernista si rationalista la modernism si rationalism, tot astfel grupurile schismatice si rigoriste impartasesc adesea aceeasi mentalitate ca si reformatorii (din Biserica Vie).

In calitate de crestini suntem chemati sa fim in lume dar nu ai lumii. La apogeul sintezei bizantine s-a creat o cultura ortodoxa care exprima in cel mai inalt grad acest mod de a fi in (dar nu din) lume. Inca ne mai bucuram de roadele acestei culturi in Biserica: arhitectura, iconografia, muzica etc. Cu toate acestea civilizatia crestina a Imperiului Roman de Rasarit nu mai exista. Am intrat actualmente intr-o era clar post-crestina. Din nefericire inca nu am reusit sa ne impacam cu aceasta realitate. Incercarea, asa cum o vad eu, este sa gasim „Calea regala”. Spiritul modernitatii este raul. (Parintele Seraphim Rose a inteles acest lucru). Si cu toate acestea, suntem chemati sa fim sarea si lumina acestei lumi. Incercarea este sa gasim o modalitate de a face acest lucru fara a ne compromite.

Ati afirmat ca nici capitalismul nici socialismul nu reprezinta un parteneriat politic potrivit pentru Ortodoxie. Care este sistemul politic si economic compatibil cu Ortodoxia?

Vedeti urmatoarele doua raspunsuri.

Este monarhia mai potrivita Ortodoxiei decat republica? Pentru rusi, spre exemplu, Tzarul era o figura situata la granita dintre popor si Dumnezeu.

Ortodoxia a dainuit in varii sisteme politice. Pentru ca Imparatia lui Dumnezeu nu este din aceasta lume. Nu cred ca putem arata spre vreun sistem de guvernare sau unul economic ca fiind in mod necesar „ortodox”. Acestea fiind spuse, este cu siguranta adevarat ca anumite sisteme sunt mai mult sau mai putin compatibile cu Ortodoxia decat altele.

Monarhia are multe avantaje, dar consider ca factorul principal in a stabili daca monarhia sau vreo alta forma de guvernare este cea mai potrivita pentru un anumit popor este caracterul acelui popor. Restaurarea monarhiei ar putea foarte bine sa functioneze in Rusia, dar nu ar putea niciodata sa functioneze in Statele Unite.

In tarile ortodoxe cu o lunga traditie monarhica – intrerupta, desigur, de evenimentele secolului XX – cred ca monarhia ar fi o schimbare salutara. Desigur, aceasta presupune ca monarhia in sine sa fie ortodoxa in pietate, nu doar cu numele. Istoric vorbind, nu a fost intotdeauna cazul.

Este posibila existenta unei societati sclavagiste creștine, din perspectiva ortodoxa?

Raspunsul scurt este nu, dar chestiunea necesita o serie de explicatii.

Accept definitia lui Alan Tate asupra proprietatii vazuta ca si control efectiv. Asta presupune ca o mare parte din proprietatile pe care americanii cred ca le detin, le apartin in realitate doar cu numele. De pilda, americanii cred ca sunt proprietarii propriilor lor case, dar in realitate majoritatea caselor sunt detinute de catre banci. Ipoteca ii permite bancii sa detina un control considerabil asupra casei, subminand controlul efectiv al proprietarului nominal. In mod similar, daca detinerea de actiuni confera tehnic vorbind proprietatea partiala a unei afaceri, numai detinatorii cei mai mari de actiuni pot exercita un control real asupra afacerii.

Daca acest lucru este valabil pentru detinerea de proprietate sau de actiuni, este de asemenea valabil si pentru proprietatea asupra propriei munci. Intr-adevar, numai aceia care detin un control efectiv asupra proprietatii cu ajutorul careia isi castiga existenta au un control efectiv asupra propriei lor munci. Cu alte cuvinte, daca o persoana nu detine controlul efectiv asupra „materialelor si mijloacelor de productie” – pentru a folosi sintagma clasica a lui Marx – atunci acea persoana nu poate avea un control efectiv asupra propriei sale munci. Acea persoana trebuie sa „vanda” sau sa-si „inchirieze” munca altcuiva, limitandu-si astfel propriul control asupra ei. In conditii economice dificile, mai ales atunci cand exista mai multa mana de lucru decat oferta de munca, lucratorii sunt fortati sa intre in competitie pentru slujbe si sunt nevoiti sa accepte conditii pe care in mod normal nu le-ar alege.

Mentionez acest lucru numai pentru a ilustra faptul ca majoritatii lucratorilor – din SUA in orice caz – le lipseste intr-o masura mai mica sau mai mare controlul efectiv asupra propriei lor munci. Aceasta este, in sine, o forma de sclavie. (Prin definitie sclavia implica controlul asupra muncii altuia) Exista asadar multiple forme de sclavie. Stapanirea de sclavi, in care proprietarul are drepturi legale asupra unei alte persoane, este cea mai extrema forma de sclavie, dar cu siguranta ca nu este singura.

Sunt pe deplin de acord cu distributistii catolici care sustin ca cea mai justa societate este una in care exista cea mai larga posibila posesiune asupra proprietatii de capital. Asta inseamna ca cel mai mare numar posibil de oameni va avea controlul efectiv asupra proprietatii lor materiale si, implicit, asupra propriei lor munci. Chiar si in cea mai fericita situatie va exista totusi o clasa de oameni lipsita de proprietate. Acesta e un alt mod de-a spune ca vor exista intotdeauna cei care nu-si vor controla propria munca. Ei sunt intr-un fel sau altul „sclavi”. Intrebarea e, ce fel de sclavi? Mai mult, care este responsabilitatea clasei posesoare de proprietate fata de clasa lipsita de proprietate?

Scris de Ninel Ganea
Joi, 18 Iulie 2013 09:18

O societate cu adevărat ortodoxă s-ar strădui să asigure tuturor posibilitatea de a se întreține pe ei și pe familiile lor într-un mod care să respecte faptul de a fi fost creați întru asemanarea lui Dumnezeu. Este dificil de văzut cum sclavia umană ar putea să realizeze acest lucru. Chiar și dacă ar exista legi riguroase în vigoare pentru a-i proteja pe sclavi – și aceste legi au existat în Sud – faptul de a avea o putere legală dar și reală asupra unei alte ființe umane este prin însăși natura sa un act dezumanizant. Ar fi un lucru dacă proprietatea ar avea un termen fix – cum e servitutea contractuală, dar detinerea de sclavi este făcută să fie permanentă. Și bineînțeles, implică și progenerurile sclavilor.

Toate acestea pentru a spune că deși nu posedă un răspuns definitiv, „ortodox”, pentru problema claselor lipsite de proprietate, putem cu siguranță exclude stăpanirea de sclavi ca o posibilă alternativă.

Ati afirmat ca daca Ortodoxia va avea un impact major in SUA, va fi prin intermediul Sudului marcat de Hristos. Ce este specific acestei regiuni, in conexiune cu filozofia ortodoxa? (chiar si aici in Romania s-a auzit cate ceva despre parintele Steven Allen, ieromonahul Elia si altii, toti proveniti din Sud).

Sudul a fost întotdeauna cea mai conservatoare parte din America. Atât Sudul cât și New England s-au hrănit din Calvinism, cu toate acestea Sudul a ramas tradițional protestant în vreme ce New England și New York au devenit receptacule pentru toate ereziile imaginabile. (Multe erezii au originea într-o secțiune a New York-ului de est numită „Burned Over District” (Districtul incendiat), numit așa pentru că fost scena atator resurrecții religioase încât locul a fost literalmente distrus.)

Ca motiv parțial pentru toate acestea, cultura sudistă – cred eu - și-a avut rădăcinile în pământ și în moduri de viață tradiționale, în vreme ce Nordul a ajuns centrul comerțului. Dacă sudistii au ajuns câteodată foarte aproape de a-și diviniza strămoșii, nordistii au ajuns să divinizeze banul. Și ca să se revanșeze pentru asta, s-au aruncat în tot soiul de cauze idealiste.

Pentru că Sudul și-a luat rădăcinile culturale din pământ, a existat o inerentă sacralitate în religia sudistă. Mai bine zis, sudistii au înțeles sacralitatea naturii. Au înțeles-o ca pe un mijloc

de comuniune cu Dumnezeu. Cred ca asta este ceea ce i-a ajutat sa se imunizeze la iluziile ideologice ce au macinat (si inca mai macina) Nordul.

Richard Weaver are un eseu interesant despre Robert E. Lee, „Filozoful”. Considerati ca putem vorbi despre acest mare general ca fiind si un om aflat pe calea idealului crestin?

Da si nu. Se spune ca Lee ar fi avut trei carti pe biroul sau, Biblia, Cartea rugaciunii comune (anglicana) si Meditatiile lui Marc Aureliu. Lee intrupa o cultura sudista nascuta din conservatorismul protestantist, bazata pe relatii sociale traditionale, amestecate cu o puternica doza de filozofie stoica. A fost cu certitudine luptatorul crestin ideal – numai sa pastram in minte ca vorbim aici despre un ideal protestant.

Chiar si cea mai buna traditie protestanta nu se ridica la inaltimea standardului ortodox, pentru ca nu posedea cu adevarat nici un concept al vietii interioare asa cum o intelegem noi. In cel mai bun caz poate conduce la formarea unui caracter cvasi-stoic/crestin. Spunand acest lucru intentia mea nu este aceea de a-l denigra pe Lee. Adevarul e ca a atins un nivel de caracter la care putini oameni din lumea moderna pot macar sa aspire.

Am spus adesea ca inainte ca cineva sa devina un sfant, trebuie mai intai sa devina o fiinta umana normala si functionala. Omul cazut traieste la nivelul sub-naturii, insa modernitatea considera acest lucru nu numai ca fiind natural, ci si apogeul progresului uman. Putem afirma ca Lee s-a apropiat de nivelul unei vietii umane autentice si normale. In epoca de azi avem nevoie de exemple ca el inainte de a putea incepe macar sa contemplam vietile cu adevarat supranaturale ale unor sfinti precum Sf. Siluan sau Batranul Cleopa.

Au parte crestinii, nu numai cei ortodocsi, de vremuri mai grele? Ma gandesc "hate crimes" si la toate actiunile orientate impotriva lor peste tot in lume.

Ne indreptam spre o noua existenta catacombica in Occident, daca Hristos intarzie sa apara. Anticristul nu va accepta nici o competitie din partea crestinilor. Protestantii liberali au fost deja cooptati in programul falsei sale Evanghelii. Scopul lui Anticrist este sa distruga pe cat posibil orice seamana a ordine naturala, pentru a-i putea substitui ordinea sub-naturala de care am vorbit mai sus, si numind aceasta ordine Imparatia lui Dumnezeu.

In Europa Occidentala si Canada, si in SUA de asemenea, devine din ce in ce mai greu pentru crestinii ortodocsi sa predice Evangheliile in mod deschis. A predica moralitatea traditionala echivaleaza cu a tine discursuri ostile („hate speech”). A promova relatii sociale si de gen traditionale este echivalent cu a promova sclavia. Intr-o asemenea atmosfera, nu va mai dura mult pana ce Bisericele Ortodoxa si Catolica vor fi date in judecata pentru ca nu au hirotonisit femei sau nu au oficiat „casatorii” homosexuale.

De ce credeti ca rationalismul stiintific este un esec, filozofic vorbind?

Este un esec pentru ca isi are originea intr-o antropologie gresita. Parintii au inteles – si asta e valabil inca de la Platon – ca exista o forma de cognitie sau ratiune care este superioara ratiunii discursive sau lingvistice. Cu alte cuvinte pana si pentru Platon exista o forma de cunoastere dincolo de cea dialectica. Aceasta este sfera in care sufletul intra in comuniune cu Binele sau cu Frumosul. Parintii au adoptat acest vocabular cand au vorbit despre inaltarea sufletului catre Dumnezeu prin rugaciune si asceza. La un moment dat trebuie sa lasam limbajul in urma noastra si sa pasim in „tacerea” lui Dumnezeu.

Pana sa ajungem insa la perioada inaltei Scolastici occidentale, aceasta notiune a unei ratiuni non-discursive superioare (nous) a disparut aproape complet din filozofia vestica. (A fost retrogradata in lumea „misticismului”). Rationalismul stiintific este construit in intregime pe credinta ca nu exista decat o singura forma de cunoastere si aceasta este ratiunea discursiva. Rationalismul stiintific este asadar sortit esecului, pentru ca ignora cea mai inalta facultate a cunoasterii umane.

Vedem o multime de agnostici care imbratiseaza practici spirituale false si miscari de masa care se dezvoltă in jurul unor carti precum Harry Potter. Cum explicati popularitatea curentului New Age?

Exista o zicala veche care spune ca oamenii care nu cred in nimic cred in orice. Cred ca aceste cuvinte s-au dovedit adevarate iar si iar, de la emergenta ocultismului si a teosofiei in Anglia si SUA in ultimul secol pana la era Varsatorului si altele mai recente.

Care a fost motivul principal pentru care v-ati convertit la Ortodoxie?

Am mai discutat despre asta in interviuri, dar pe scurt, am devenit convins ca atat aripa liberala cat si cea conservatoare din protestantism se opresc conduc catre o fundatura. Nici una dintre ele nu este capabila sa-l aduca pe om in pragul unei intalniri reale cu Dumnezeu. Am devenit convins ca Ortodoxia este adevarata credinta nu numai pentru ca are o istorie (aproape) neintrerupta de 2000 de ani, cat si pentru a continuat si continua sa produca sfinti adevarati pana in zilele noastre.

De ce credeti ca empirismul (materialism, evolutionism, etc.) continua sa supravietuiasca, filozofic vorbind, desi a fost refutat de atatea ori?

Occidentul s-a setat pe un curs materialist. Nu are nici o alternativa decat sa continue sa creada orbeste in stiinta, in ciuda faptului ca aceasta credinta a condus intr-un punct mort in trecut. Daca omul neaga existenta lui Dumnezeu sau a oricarei ordini morale transcendente, atunci nu-i ramane decat sa creada in autoritatea acestei lumi, experimentate empiric. Nu exista nici o alta lume in care sa crezi.

In acest punct ar trebui sa fac cateva comentarii despre „post-modernism”. Asa cum stiti, post-modernismul este un atac orientat cu exactitate asupra obiectivitatii lumii experimentate empiric. Criticii post-moderni nu numai ca pun un semn de intrebare deasupra stiintei empirice, dar si deasupra logicii si rationalitatii. Si cu toate acestea post-modernismul nu exista decat la periferia academismului sau in divertisment (in filmele fara nici o intriga narativa, spre exemplu), in vreme ce toti in lumea reala si-au dublat pariul pe credinta lor in progresul stiintific. Guverne, universitati si corporatii laolalta cred, sau se prefac a crede, in evanghelia progresului uman neintrerupt. Desigur, aceasta credinta este marturisita ocazional cu un zambet ironic, dar bombele aruncate de SUA asupra lumii arabe, in scopul de a planta credinta in stiinta si democratie in tarile din Golf, nu au nimic ironic.

Sunteti de acord cu punctul de vedere conform caruia „crestinii si paganii au mai multe in comun unii cu altii decat au fiecare cu post-crestinismul” (C.S. Lewis)?

Ei bine, cred ca paganii si crestinii au mai multe in comun decat ar avea fiecare cu un om „modern”, pentru ca esenta modernitatii este ca omul sa se gandeasca la sine in termeni de individ, al carui uz al ratiunii il va ghida catre toate adevarurile. Ma indoiesc ca prea multi pagani din antichitate ar fi fost de acord cu asta. Aristotel ar fi ras.

De vreme ce ai mentionat totusi paganismul, as vrea sa spun cateva cuvinte despre „neo-paganism”. Stiu ca a avut parte de o resurectie in Ucraina in timpuri recente. In Franta de asemenea, aripa dreapta are o componenta neo-pagana. Acest lucru deriva in parte dintr-o critica nietzscheana asupra crestinismului, care plaseaza crestinismul si „moralitatea evreiasca a sclavului” in centrul declinului occidental. (In Ucraina exista si o legatura cu nationalismul ucrainian).

Crestinismul a contribuit desigur la disolutia culturii occidentale. Dar cu greu am putea invinovati Ortodoxismul pentru problemele scolasticii catolice si a reformismului protestant. Occidentul are nevoie disperata de o viziune crestina puternica, unificatoare, chiar „barbatesca”, pentru a-l uni. Singura Ortodoxia poate oferi acest lucru.

Clark Carlton: Modernitatea considera subnaturalul o culme a progresului

Scris de Ninel Ganea
Joi, 18 Iulie 2013 09:18

Ultima data cand occidentalii au incercat sa reinvie paganismul (anii 30), lucrurile au luat o intorsatura foarte urata. Percep totusi ca pe o mare lipsa din partea Bisericilor Ortodoxe din Occident, ca nu au facut o slujba mai buna in a oferi o alternativa reala la ethosul liberalismului burghez al negarii vietii si spiritului.

Va rugam sa mentionati, pentru cititorii nostri, cateva dintre cartile care v-au marcat in ultimii ani.

Toata lumea ar trebui sa citeasca *Viața în Hristos* a lui Nicolae Cabasila. Cartea parintelui Andrew Louth despre creștine Originile tradiției mistice este o lectura foarte buna. Cartea Mitropolitului Hierotheos Vlachos *O noapte în pustia Sfântului Munte* este de asemenea foarte buna.

O carte de filozofie excelenta este *Philosophy as a Way of Life* a lui Pierre Hadot. In acest moment citesc o carte scrisa de prietenul meu David Bradshaw intitulata *Aristotle East and West*

Pot de asemenea sa recomand eseurile sudiste ale lui Richard Weaver, pe care le-ati mentionat mai sus. Cei care vor sa inteleaga de ce lumea vorbitoare de engleza este asa cum este ar face bine sa citeasca *The Cousins Wars* si *Albion's Seed*.

Traducere realizata de Maria Georgescu-Tudor.